

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Центральноукраїнський державний
університет імені Володимира Винниченка**

Факультет математики, природничих наук та технологій
Кафедра менеджменту та підприємництва

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
В.о. завідувача кафедри
В.А. Панченко д.с.н., проф. Панченко В.А.

« 1 » вересня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПП 1.05 МАКРО- ТА МІКРОЕКОНОМІКА

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

(шифр, назва галузі)

Спеціальність: 051 Економіка

(шифр і назва спеціальності)

Освітня програма Економічна безпека

(назва)

Форма навчання денна

(денна, заочна,)

2023 – 2024 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни ПП.1.05 Макро- та мікроекономіка
 (назва навчальної дисципліни)
 розроблена на основі освітньо-професійної програми Економічна безпека
 (назва ОПП)
 навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня першого
 (бакалаврського) за спеціальністю 051 Економіка
 (шифр і назва спеціальності)

Розробники: Буткевич О.В. доцент кафедри менеджменту та підприємництва, кандидат
 економічних наук, доцент
 (вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри
математики та методики її навчання

Протокол від «3»серпня 2023 року № 1
 В.о.завідувача кафедри математики
 та методики її навчання

ініціали)

 д.ек. н., проф. Панченко В.А.
 (підпис) (прізвище та

Робочу програму перезатверджено на засіданні кафедри менеджменту та підприємництва

Протокол від «1» вересня 2023 року № 1
 В.о.завідувача кафедри
 менеджменту та підприємництва

 д.ек. н., проф. Панченко В.А.
 (підпис) (прізвище та ініціали)

Робоча програма навчальної дисципліни «**Макро- та мікроекономіка**» для студентів
 спеціальності 051 Економіка за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти. – ЦДУ імені В.
 Винниченка, 2023. -38 с.

1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність/напрямок, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів – 8	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки (шифр і назва)	Нормативна	
Індивідуальне науково- дослідне завдання не передбачено	Спеціальність/напрямок: 051 Економіка (шифр і назва)	Рік підготовки	
		1-й	
Загальна кількість годин – 240		Семестр	
		1-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – I семестр- 4 год, II семестр – 3 год самостійної роботи студента –I семестр –4 год. II семестр – 3 год.	Перший рівень вищої освіти: (бакалаврський)	Лекції	
		42год.	24 год
		Практичні, семінарські	
		30 год.	24 год
		Лабораторні	
		- год.	- год.
		Самостійна робота	
		72 год.	48 год
		Консультації:	
		-год.	- год
Вид контролю:			
Екзамен	Залік		

1.2 Мета та завдання навчальної дисципліни

Дисципліна «Макро- та мікроекономіка» спирається на базові історичні, культурні, політичні, соціальні, економічні засади розвитку суспільства, використання даних статистичної звітності, обліку, спеціальних досліджень у професійній діяльності та сприяє формуванню:

- професійної, підприємницької активності в умовах ринкових відносин;
- оптимальних господарських рішень в умовах обмежених ресурсів та альтернативних можливостей їх використання;
- здатностей управління суб'єктами господарювання;
- ефективної макроекономічної політики регіонів та національної економіки в цілому в інтересах всіх членів суспільства.

Мета вивчення курсу:

У ході навчання дисципліни «Макро- та мікроекономіка» здобувачі вищої освіти оволодіють:

- сучасними знаннями предмету, методів та етапів економічного аналізу; основ суспільного виробництва та економічних систем; господарської діяльності економічних суб'єктів в умовах ринку;
- принципами дотримання верховенства права, прав і свобод людини, громадянина України, реалізації власних прав і обов'язків членів суспільства для забезпечення його сталого розвитку;
- знаннями сучасних макро- та мікроекономічних теорій, надбань світової та національної економічної науки, механізму функціонування національної економіки, досвіду економічної практики.
- моделювання та оптимізація поведінки економічних суб'єктів на мікрорівні для різних типів ринкових структур.

Знання економічних закономірностей розвитку суспільства у ході навчання дисципліни «Макро- та мікроекономіка» сприятиме:

- примноженню моральних, культурних, наукових, економічних цінностей суспільства на основі, сучасної техніки та інформаційних технологій;
- швидкій та мобільній адаптації фахівців в умовах динамічного розвитку суспільства та ринкових відносин;
- формуванню вмінь працювати в команді, розробляти оптимальні господарські рішення в умовах обмежених ресурсів, альтернативного їх використання з метою забезпечення необхідних соціально-економічних результатів.

Завдання вивчення курсу:

Спираючись на положення макро- та мікроекономічної теорії, ринкового механізму взаємодії попиту та пропозиції, раціональної поведінки учасників ринку виконувати, оптимізації поведінки економічних суб'єктів; ефективного обґрунтуванню економічних рішень у ході для розв'язання проблем професійної або підприємницької діяльності

- виявляти основні макроекономічні проблеми, оцінювати макроекономічну ситуацію в країні, величину та динаміку сукупного попиту та сукупної пропозиції в часі аналізувати макроекономічні показники розвитку економіки, аналізувати причини та наслідки макроекономічної нестабільності;

- аналізувати наслідки впливу важелів механізму макроекономічного регулювання національної економіки, виявляти чинники забезпечення ефективності макроекономічної політики регіонів та національної економіки в цілому;

- спираючись на умови економічного зростання національної економіки, формування макроекономічної рівноваги (рівноваги на товарному, фінансовому ринку і ринку праці), прогнозувати наслідки макроекономічної політики держави, здійснювати планування та управління економічними результатами та наслідками професійної діяльності у часі.

Для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовується електронна пошта, месенджер Viber. А також необхідно володіти навичками з використання текстового редактора MS Word, табличного редактора Excel, редактора зі створення презентацій Power Point.

- У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі компетентності:

Загальні	Спеціальні
<ul style="list-style-type: none"> • Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК3). • Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК8) 	<ul style="list-style-type: none"> • Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях(ФК1). • Розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки (ФК3). • Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави (ФК5). • Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач (ФК6). • Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію (ФК11). • Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності (ФК13).

1.3. Очікувані програмні результати навчання:

- Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки (ПРН3).
- Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем (ПРН4.).
- Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки(ПРН7).
- Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави (ПРН9).
- Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин (ПРН11).
- Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів (ПРН21).

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- суть макроекономічних категорій;
- зміст основних законів та принципів сучасної ринкової економіки;
- методи та засоби впливу держави на стан економіки;
- показники, що характеризують ефективність функціонування економічної системи

вміти:

- визначати основні макроекономічні сфери;
- розуміти проблему ефективного використання обмежених економічних ресурсів на рівні національної економіки і шляхів досягнення максимальних кінцевих результатів щодо задоволення людських потреб, які невинно зростають;
- розкрити закономірності розвитку сучасної ринкової (змішаної) економіки;
- з'ясувати механізм функціонування економічної системи та дії основних економічних законів у процесі господарської діяльності;
- обґрунтувати необхідність державного втручання в економіку;
- обчислити основні макроекономічні показники для визначення рівня економічного розвитку країни та здійснення міжнародних порівнянь.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Макроекономіка як наука

Роль макроекономіки в житті суспільства. Головна суперечність суспільства. Матеріальні потреби людей та їх форми. Економічні ресурси та їх характеристика. Підвищення ефективності економічних ресурсів як спосіб підвищення рівня задоволення матеріальних потреб. Практична функція макроекономіки. Шляхи підвищення ефективності економіки.

Тема 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків

Методологічні принципи системи національних рахунків. Основні категорії системи національних рахунків: інституціональна одиниця, сектори, економічні операції, рахунки. Основні макроекономічні показники. Випуск та його оцінювання. Обчислення зміни номінального ВВП за рахунок зміни реального ВВП і зміни рівня цін.

Тема 3. Ринок праці

Зайнятість і безробіття. Населення як джерело робочої сили. Показники рівня використання робочої сили: рівень зайнятості, рівень безробіття, коефіцієнт участі в робочій силі. Види безробіття: фрикційне, структурне, циклічне, природне. Повна зайнятість, неповна зайнятість, надмірна зайнятість. Обчислення природного рівня безробіття.

Ринок праці, як найбільш чутливий індикатор змін у соціально-економічній системі країни.

Ринок праці як система суспільних відносин, що відображає рівень розвитку економічної системи країни на певний момент часу.

Професійна мобільність на ринку праці в умовах, що обмежені війною.

Тема 4. Товарний ринок

Цінові чинники сукупного попиту: ефект процентної ставки, ефект багатства, ефект чистого експорту. Нецінові чинники сукупного попиту та їх вплив на його криву.

Виробнича функція як математична інтерпретація довгострокової сукупної пропозиції. Короткострокова сукупна пропозиція і ціна. Крайній випадок короткострокової сукупної пропозиції та його графічна інтерпретація. Механізм відновлення економічної рівноваги, що порушується збуреннями сукупної пропозиції.

Тема 5. Грошовий ринок

Механізм грошового ринку. Рівняння рівноваги на грошовому ринку. Механізм відновлення рівноваги на грошовому ринку, порушеної збільшенням доходу. Роль процентної ставки у врівноваженні грошового ринку. Механізм відновлення рівноваги на грошовому ринку, порушеної збільшенням грошової бази. Механізм відновлення рівноваги на грошовому ринку, порушеної одночасним зростанням доходу і збільшенням грошової бази.

Процентна ставка: сутність та види. Реальна процентна ставка та чинники, що впливають на її рівень. Номінальна процентна ставка на основі рівняння Фішера. Очікувана і фактична реальна процентна ставка. Мотиваційна роль реальної процентної ставки.

Тема 6. Інфляційний механізм

Сутність та види інфляції. Темп інфляції та методи його обчислення. Види інфляції залежно від її темпів: помірна, галопуюча, гіперінфляція. Інфляція попиту, інфляція витрат та їх графічна інтерпретація. Очікувана і неочікувана інфляція. Очікувана інфляція за теорією адаптивних очікувань. Очікувана інфляція за теорією раціональних очікувань.

Тема 7. Споживання домогосподарств

Зв'язок між диференціацією доходів і споживанням. Економічна нерівність та способи її оцінювання: крива Лоренца, децильний коефіцієнт, коефіцієнт Джині. Функція споживання за гіпотезою життєвого циклу. Гіпотеза постійного доходу. Функція споживання за гіпотезою постійного доходу.

Тема 8. Приватні інвестиції

Інвестиції в основний капітал. Кейнсіанська функція інвестицій. Передумови кейнсіанської функції інвестицій. Гранична ефективність капіталу. Графічна та математична інтерпретація кейнсіанської функції інвестицій. Неокласична функція інвестицій. Передумови неокласичної функції інвестицій. Бажаний обсяг капіталу, граничні витрати на капітал, очікуваний обсяг виробництва. Модель гнучкого акселератора. Математична інтерпретація неокласичної функції інвестицій.

Тема 9 Сукупні витрати і ВВП

Сукупні витрати і потенційний ВВП. Рецесійний розрив як наслідок дефіциту автономних витрат в умовах неповної зайнятості. Графічна та математична інтерпретація рецесійного розриву. Інфляційний розрив як наслідок надлишку автономних витрат в умовах повної зайнятості. Графічна та математична інтерпретація інфляційного розриву.

Тема 10. Економічна динаміка

Основні засади теорії економічного зростання. Два способи збільшення обсягів виробництва. Сутність економічного зростання та його показники. Економічне зростання та економічний розвиток. Екстенсивне та інтенсивне зростання економіки. Основні положення кейнсіанської теорії економічного зростання. Основні положення неокласичної теорії економічного зростання. Сутність теорій ендегенного зростання.

Тема 11. Держава в системі макроекономічного регулювання

Державні та національні заощадження. Рівновага між національними заощадженнями та національними інвестиціями. Рівновага між приватними інвестиціями і внутрішніми джерелами їх фінансування. Кінцеві цілі монетарної політики та зв'язок між ними. Проміжні цілі монетарної політики та проблема їх вибору. Інструменти монетарної політики: операції на відкритому ринку, операції на валютному ринку, облікова (дисконтна) ставка, нормативи обов'язкового резервування.

Тема 12. Зовнішньоекономічна діяльність

Платіжний баланс. Сутність та методологія складання платіжного балансу. Дебетові та кредитові операції. Еквівалентний обмін цінностей і трансферти. Автономна стаття «Помилки та Упущення». Рахунок поточних операцій та його складові. Рахунок капітальних операцій і зміст

його складових. Взаємозв'язки рахунків. Модель платіжного балансу. Модель балансу автономних операцій. Резервні активи як регулююча стаття платіжного балансу.

РОЗДІЛ II МІКРОЕКОНОМІКА

Тема 13. Предмет і метод мікроекономіки

Мета та завдання дисципліни. Проблема обмеженості ресурсів і необхідність вибору. Крива виробничих можливостей. Альтернативність цілей використання обмежених ресурсів і раціональність поведінки суб'єктів ринкових відносин.

Методологія мікроекономіки: граничний аналіз, моделювання: графічне, аналітичне, табличне; оптимізація й визначення рівноваги тощо. Поняття економічної моделі, необхідність її застосування в мікроекономіці.

Нормативна й позитивна мікроекономіка. Взаємозв'язок мікроекономіки з іншими дисциплінами.

Тема 14. Бюджетне обмеження

Бюджетне обмеження і бюджетна множина. Графічне і аналітичне представлення бюджетного обмеження і бюджетної множини.

Фактори впливу на бюджетне обмеження: співвідношення цін, дохід, фінансові інструменти держави.

Співвідношення: зміна бюджетного обмеження – зміна бюджетної множини – зміна добробуту споживача.

Тема 15. Теорія граничної корисності і поведінка споживача

Поняття потреби, види потреб. Економічні блага, їх класифікація. Поняття корисності, її особливості та спосіб досягнення. Сукупна та гранична корисність. Функція корисності як залежність між кількістю одиниць споживаного блага та рівнем корисності, то досягається споживачем.

Процес споживання та динаміка зміни сукупної і граничної корисності. Перший закон Госсена. Закон спадної граничної корисності блага, його графічне зображення. Другий закон Госсена.

Вплив на поведінку споживача бюджетних обмежень і цін. Суть раціонального вибору споживача. Основні положення теорії поведінки споживача. Поняття рівноваги споживчого вибору. Модель споживання набору благ.

Моделювання поведінки споживача, який прагне раціоналізувати свій вибір з урахуванням спадної граничної корисності блага.

Тема 16. Ординалістська теорія поведінки споживача

Система переваг споживача та її основні елементи: здатність до ранжування альтернатив, транзитивність переваг, ненасичуваність благами, субституціональність.

Особливості аналізу функції корисності з ординалістських та кардиналістських позицій. Криві байдужості як спеціальний інструментарій мікроекономічного аналізу. Спадний характер та неможливість перетину кривих байдужості. Карта кривих байдужості.

Гранична норма заміщення благ: суть і методика обчислення. Крайні випадки взаємозаміщення та взаємодоповнення благ.

Бюджетне обмеження і можливості споживача. Бюджетна лінія: рівняння і графічна побудова.

Визначення нахилу бюджетної лінії та кута нахилу внаслідок зміни цін на блага. Вплив зміни доходу споживача на положення бюджетної лінії та на процес споживання.

Графічний підхід до оптимізації споживчого вибору, його гранична інтерпретація.

Тема 17. Аналіз поведінки споживача

Зміна оптимального стану споживача в результаті зміни його доходу. Графічний аналіз і побудова лінії «дохід — споживання». Нахил лінії як свідчення ставлення споживача до благ.

Поняття “нормальних” і низькоякісних товарів. Криві Енгеля.

Зміна вибору споживача в результаті зміни ціни одного з товарів та обох товарів. Побудова лінії «ціна — споживання». Побудова лінії індивідуального попиту споживача.

Розкладання сукупної зміни обсягу попиту на дві складові: ефект доходу і ефект заміщення.

Одно- та різнонаправлений вплив ефектів. Парадокс Гіффена.

Побудова індивідуальної функції попиту споживача за допомогою кривих байдужості.

Еластичність індивідуального попиту за ціною, доходом і перехресна еластичність, їх взаємозв'язок.

Утворення “надлишку споживача” в результаті перевищення корисності товарів за ціною.

Приріст надлишку споживача як показник зміни його добробуту. Сукупний надлишок споживачів та формування ринкового попиту на певний товар. Зміна надлишку і втрати в результаті введення податків та дотацій на товари.

Тема 18. Мікроекономічна модель підприємства

Підприємство як суб'єкт ринкових відносин. Спрощена схема ринково-виробничої системи (вхід, процесор, вихід). Підприємство як закупівельна система, товаровиробник та продавець. Динамічність зовнішнього середовища і його вплив на внутрішню динаміку виробництва.

Мотивація поведінки підприємства. Виробнича функція: форми її представлення. Приклади виробничих функцій. Поняття і параметри виробничої функції.

Фактори виробництва, їх групування та варіації. Сукупний, середній та граничний продукт.

Застосування похідної для визначення граничного продукту праці або капіталу.

Прибуток як кінцевий результат діяльності підприємства. Різні концепції прибутку. Види прибутку. Необхідна та достатня умови максимізації прибутку та мінімізації збитків.

Тема 19. Витрати виробництва

Часткова варіація факторів виробництва і функція витрат. Постійні, змінні та сукупні витрати. Поняття середніх витрат, визначення середніх постійних, середніх змінних та середніх загальних витрат. Обчислення граничних витрат в залежності від форми завдання загальних. Застосування похідної для визначення граничних витрат.

Графічне зображення загальних, середніх та граничних витрат. Основні стадії виробництва у короткостроковому періоді. Витрати у довгостроковому періоді. Визначення ефективного розміру виробництва у довгостроковому періоді. Довгострокова крива середніх витрат.

Тема 20. Варіації факторів виробництва та оптимум товаровиробника

Виробнича функція з одним змінним фактором і її графічне відображення. Правило спадної віддачі (продуктивності) змінного фактору виробництва. Еластичність виробництва: поняття, методика обчислення показників, діапазон змін. Обґрунтування управлінських рішень щодо розширення та згортання виробництва.

Виробнича функція з двома змінними факторами. Крива однакового продукту (виробничої байдужості) — ізокванта. Карта ізоквант. Заміщення факторів виробництва. Гранична норма технічного заміщення. Можливі конфігурації ізоквант.

Збільшення випуску за рахунок пропорційного нарощування обсягів ресурсів. Постійна, спадна та зростаюча віддача від масштабу. Поняття однорідних та неоднорідних виробничих функцій. Графіки віддачі від масштабу виробничих функцій. Причини позитивного та негативного ефекту від масштабу.

Вибір комбінації виробничих факторів за критеріями мінімізації витрат чи максимізації випуску. Умови комбінації (заміщення) факторів. Лінія однакових витрат — ізокоста. Карта ізокост. Спільний графік однакового продукту та однакових витрат. Мінімізація вартості виробником: алгебраїчний та графічний підходи. Траєкторія розширення виробничої діяльності фірми в короткостроковому та довгостроковому періодах.

Тема 21. Попит і пропозиція. Ринкова рівновага

Попит на товари в умовах досконало конкурентного ринку. Ринковий попит як сума індивідуального попиту всіх споживачів певного товару. Зображення попиту: аналітичне, табличне та графічне. Закон попиту та його пояснення базовими положеннями теорії поведінки споживача.

Соціальні ефекти, що ускладнюють зв'язок між індивідуальним та ринковим попитом: ефекти “юрби”, “сноба”, Веблена.

Цінові та нецінові детермінанти попиту. Зміна величини попиту: переміщення вздовж функціонально заданої лінії попиту. Зміна попиту в цілому під впливом нецінових детермінант, її графічна ілюстрація.

Концепція цінової еластичності попиту у визначенні міри чутливості споживача до зміни цін на товари. Методичні підходи до обчислення показника еластичності: точкова та дугова еластичність.

Чинники цінової еластичності попиту, особливості їх впливу. Суть абсолютно еластичного та абсолютно нееластичного попиту. Взаємозв'язок між ціною та валовим вигоном за різної еластичності.

Методика обчислення коефіцієнта еластичності попиту за доходом, параметри його значень для “нормальних” та неякісних товарів. Суть перехресної еластичності попиту, методика обчислення відповідного коефіцієнта.

Суть поняття “пропозиція”. Закон пропозиції та його аргументація: ціна як ринковий стимул для виробника, збільшення граничних витрат як стримуючий фактор збільшення обсягу виробництва тощо. Аналітичне, табличне та граничне зображення пропонування.

Цінові та нецінові детермінанти пропонування. Різниця понять “зміна пропозиції” та “зміна обсягу пропозиції”. Зсув кривої пропозиції під впливом нецінових детермінант.

Методика обчислення рівня цінової еластичності пропозиції. Фактори, що впливають на еластичність пропозиції. Зміна еластичності пропозиції під впливом часу.

Тема 22. Ринок досконалої конкуренції

Ознаки й умови досконалої конкуренції: відкритість, мобільність ресурсів, прозорість, однорідність товару тощо.

Ринковий попит на продукцію фірми за умов досконалої конкуренції. Графічне зображення попиту, середнього, граничного й сукупного доходу підприємства.

Оптимізаційні цілі підприємства у короткостроковому періоді. Визначення оптимальних обсягів випуску. Поведінка підприємства за умов зміни ринкової ситуації. Пропозиція фірми у короткостроковому періоді, її зв'язок з кривими витрат, графік галузевої пропозиції. Умова максимізації прибутку конкурентною фірмою.

Поняття ринкової рівноваги. Визначення рівноважної ціни та рівноважної кількості товару. Вплив змін попиту й пропозиції на стан рівноваги, рівноважну ціну та рівноважну кількість товару на ринку. Пропозиція фірми в довготерміновому періоді. Довгострокова рівновага і пропозиція галузі.

Тема 23. Монопольний ринок

Поняття монопольної влади. Ознаки “чистої” монополії (один продавець, відсутність замінників товару, бар’єри для доступу конкурентів у монополізовану галузь) та монополії. Крива попиту монополіста. Одночасний вибір монополістом ціни й обсягу виробництва. Вплив на поведінку монополіста цінової еластичності попиту. Правило максимізації прибутку монополістом. Пропозиція монополіста та особливості її формування. Цінова дискримінація першого, другого і третього роду: поняття, умови, різновиди. Рівновага фірми-монополіста у довгостроковому періоді. Свідоме створення та підтримування вхідних бар’єрів монополістом. Різновиди монополій: відкриті, закриті, природні, державні, недержавні тощо. Діагностування монопольної влади. Економічні наслідки монополізації галузі, порівняльна оцінка конкурентного та монопольного ринків, потреба у державному регулюванні монополії, антимонопольна політика.

Тема 24-25. Олігополія: моделі ціноутворення, стратегічна взаємодія

Нечисленність фірм в олігополістичних галузях, високі бар’єри для входження у галузь, загальна взаємозалежність підприємств. Поведінка олігополістів: некооперативна й кооперативна. Цінові війни за некооперативної поведінки: межі зниження рівня цін, наслідки для споживачів і товаровиробників.

Аналіз взаємовідносин двох товаровиробників у статистиці. Модель Курно: договірна й конкурентна рівновага. Інтерпретації дуополії. Олігополія з погляду теорії ігор. “Дилема ув’язнених” — приклад некооперативної гри з ненульовою сумою. Модель Бертрана – модель “цінової війни”: наслідки для споживачів та продавців. Модель Штакельберга як узагальнення цінової та нецінової конкуренції олігополістів.

Аналіз ламаної лінії попиту. Негнучкість цін. Формування підприємством політики стабілізації цін і маневрування капітальними витратами (стабільність середніх змінних витрат). Таємні змови, їх міцність і загострення конкуренції. Антитрестовське законодавство як чинник, що протидіє таємній змові. Мовчазна згода (тип лідерства у цінах). Ціноутворення за принципом “витрати плюс...”.

Ефективність олігополії порівняно з іншими ринковими структурами. Економічні наслідки олігополії. Можливості державного регулювання олігополії.

Тема 26. Ринок монополістичної конкуренції

Спільні риси та відмінності монополістичної конкуренції порівняно з досконалою конкуренцією та чистою монополією. Кількість товаровиробників та диференціація виробів. Умови входження в і галузь. Нецінова конкуренція за даної ринкової структури. Еластичність попиту за монополістичної конкуренції. Прибутковість та збитковість підприємства у короткостроковому періоді. Визначення оптимального обсягу продажу та цінова політика. Умова досягнення і підтримання беззбитковості в довгостроковому періоді. Суть і передумови розвитку нецінової конкуренції. Поглиблення диференціації продукту: позитивні наслідки і загрози. Вплив рекламної діяльності на обсяг продажу й витрати. Наслідки нецінової конкуренції для споживачів: діапазон споживчого вибору і втрати вільного часу. Позитивний і негативний аспекти рекламної пропаганди товарів. Надлишкова виробнича потужність і її наслідки для товаровиробника та суспільства в цілому.

Тема 27. Ринок ресурсів: ринок праці

Попит на товар та попит на фактори виробництва. Ринки факторів виробництва, їх функції в економіці. Споживання факторів виробництва: цілі й обмеження. Граничний продукт виробничого ресурсу.

Виробнича функція, витрати виробництва та попит на фактори виробництва. Вплив структури ринку товару на похідний попит. Особливості поведінки підприємства-покупця на моносонічному та олігополістичному ринках факторів виробництва.

Індивідуальний та галузевий попит на фактори виробництва. Функція галузевого похідного попиту. Зміна обсягу попиту та попиту в цілому. Цінова еластичність попиту на ресурс виробництва.

Монопольний ринок товару та ринок факторів виробництва. Функція монопольного похідного попиту, аналітичне та графічне зображення. Порівняння похідних попитів за монополії та досконалої конкуренції.

Тема 28. Ринок ресурсів: ринок капіталу

Праця як фактор виробництва, її мобільність. Поняття “заробітної плати”.

Характеристика досконало конкурентного ринку праці. Граничний вигравш виробника від найманої праці. Обґрунтування рішення про наймання робітників за умови максимізації прибутку виробником. Попит окремого виробника на працю. Формування галузевого та ринкового попиту на працю. Еластичність пропозиції праці для галузей з різною динамікою витрат на виробництво. Ринкова пропозиція послуг праці. Диференціація заробітної плати. Попит монополії на працю і монопольна рівновага. Моносонічний та олігополістичний ринки праці, їх особливості. Монопольна влада продавців праці. Контроль профспілок над пропозицією робочої сили, рівнем заробітної плати та продуктивністю праці. Дискримінація на ринках робочої сили. Капітал як ресурс тривалого використання, форми капіталу. Рух капіталу і капітальні фонди. Поняття позичкового процента. Вплив ставки позичкового процента на короткострокові інвестиційні проекти підприємців. Обґрунтування інвестиційних рішень у тривалому періоді. Часова перевага як економічна категорія. Ефекти зміни доходу й заміщення в результаті зміни ставки позичкового процента. Вплив зміни ставки на рівноважний обсяг підприємницьких інвестицій. Поняття поточної, або дисконтової вартості, методика її обчислення. Поточна вартість і ринкова ціна основних фондів. Обґрунтування інвестиційних рішень щодо придбання основних фондів. Ризик в інвестуванні та оцінка надійності вкладень.

Адаптація робочої сили до змін в нових економічних умовах та в умовах підвищеної ризикованості.

Проблеми на сьогоdnішньому ринку праці, що пов'язані з професійно-кваліфікаційним дисбалансом та диспропорцією між попитом і пропозицією робочої сили у зв'язку з мобілізацією, міграцією та військовими діями .

Тема 29. Загальна ринкова рівновага

Часткова і загальна рівновага. Припущення загальної рівноваги. Критерії оптимальності розподілу ресурсів. Коробка Еджуорта в обміні. Задача максимізації корисності. Коробка Еджуорта у виробництві. Задача мінімізації витрат (максимізації випуску).

Тема 30. Економіка добробуту. Парето-оптимальність

Фундаментальні теореми економіки добробуту. Економічна теорія добробуту. Підходи до справедливості в алокаційній функції держави. Оптимум за Парето в обміні і виробництві. Контрактна крива. Гранична норма трансформації. Закон Вальраса. Модель рівноваги за Вальрасом.

Тема 31. Інституціональні аспекти ринкового господарства

Види ринкових провалів: монополія, суспільні товари, зовнішні ефекти, неповнота ринків, недосконалість інформації. Економічні функції держави: антімонопольна політика,

забезпечення суспільними товарами, регулювання екстерналій, усунення неповноти ринку, формування інформаційної інфраструктури ринку. Недоліки держави.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	У тому числі					усього	у тому числі				
		л	П	Лаб	інд	с.р.		Л	п	Лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Макроекономіка												
Тема 1. Макроекономіка як наука	8	2	2			4	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків	15	4	4			7	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Ринок праці	10	2	2			6	-	-	-	-	-	-
Тема 4. Товарний ринок	12	4	2			6	-	-	-	-	-	-
Тема 5. Грошовий ринок	12	4	2			6	-	-	-	-	-	-
Тема 6. Інфляційний механізм	13	4	4			5	-	-	-	-	-	-
Тема 7. Споживання домогосподарств	12	4	2			6	-	-	-	-	-	-
Тема 8. Приватні інвестиції	12	4	2			6	-	-	-	-	-	-
Тема 9. Сукупні витрати і ВВП	14	4	4			6	-	-	-	-	-	-
Тема 10. Економічна динаміка	9	2	2			5						
Тема 11. Держава в системі макроекономічного регулювання	13	4	2			7						
Тема 12. Зовнішньоекономічна діяльність	14	4	2			8						
Разом за розділом 1	144	42	30			72	-	-	-	-	-	-
Розділ 2. Мікроекономіка												
Тема 13. Предмет і метод мікроекономіки	4	1	1			2	-	-	-	-	-	-
Тема 14. Бюджетне обмеження	5	1	1			3	-	-	-	-	-	-
Тема 15. Теорія граничної корисності і поведінка споживача	5	1	1			3	-	-	-	-	-	-

Тема 16. Ординалістська теорія поведінки споживача	5	1	1			3	-	-	-	-	-	-
Тема 17. Аналіз поведінки споживача	5	1	1			3	-	-	-	-	-	-
Тема 18. Мікроекономічна модель підприємства	5	1	1			3	-	-	-	-	-	-
Тема 19. Витрати підприємства	5	1	1			3	-	-	-	-	-	-
Тема 20. Варіації товаровиробництва та оптимум товаровиробника	7	2	2			3						
Тема 21. Попит і пропозиція. Ринкова рівновага	7	2	2			3						
Тема 22. Ринок досконалої конкуренції	6	2	2			2						
Тема 23. Монопольний ринок	4	1	1			2						
Тема 24-25. Олігополія: моделі ціноутворення, стратегічна взаємодія	4	1	1			2						
Тема 26. Ринок монополістичної конкуренції	4	1	1			2						
Тема 27. Ринок ресурсів: ринок праці.	4	1	1			2						
Тема 28. Ринок ресурсів: ринок капіталу	6	2	2			2						
Тема 29. Загальна ринкова рівновага	8	2	2			4						
Тема 30. Економіка добробуту. Парето-оптимальність	7	2	2			3						
Тема 31. Інституціональні аспекти ринкового господарства	5	1	1			3						
Разом за розділом 2.	96	24	24			48						
Усього годин	240	66	54			120	-	-	-	-	-	-

4. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Теми лекційних занять

Розділ 1. Макроекономіка		
1.	Тема 1. Макроекономіка як наука План: 1. Роль макроекономіки в житті суспільства 2. Матеріальні потреби людей та їх форми.	2

	3. Економічні ресурси та їх характеристика.	
2.	Тема 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків План 1.Методологічні принципи системи національних рахунків. 2.Основні категорії системи національних рахунків: інституціональна одиниця, сектори, економічні операції, рахунки. 3.Основні макроекономічні показники	4
3.	Тема 3. Ринок праці План 1.Зайнятість і безробіття. 2.Населення як джерело робочої сили. 3.Показники рівня використання робочої сили: рівень зайнятості, рівень безробіття, коефіцієнт участі в робочій силі.	2
4.	Тема 4. Товарний ринок План: 1.Цінові чинники сукупного попиту: ефект процентної ставки, ефект багатства, ефект чистого експорту. 2.Нецінові чинники сукупного попиту та їх вплив на його криву. 3. Виробнича функція	4
5.	Тема 5. Грошовий ринок План: 1.Механізм грошового ринку. 2.Рівняння рівноваги на грошовому ринку. 3. Механізм відновлення рівноваги на грошовому ринку, порушеної збільшенням доходу. 4.Роль процентної ставки у врівноваженні грошового ринку.	4
6.	Тема 6. Інфляційний механізм План: 1.Сутність та види інфляції. 2.Темп інфляції та методи його обчислення. 3.Види інфляції залежно від її темпів: помірна, галопуюча, гіперінфляція.	4
7.	Тема 7. Споживання домогосподарств План 1.Зв'язок між диференціацією доходів і споживанням. 2.Економічна нерівність та способи її оцінювання: крива Лоренца, децільний коефіцієнт, коефіцієнт Джині. 3.Функція споживання за гіпотезою життєвого циклу. 4. Гіпотеза постійного доходу. 5.Функція споживання за гіпотезою постійного доходу.	4
8.	Тема 8. Приватні інвестиції План 1.Інвестиції в основний капітал. 2.Кейнсіанська функція інвестицій. 3.Передумови кейнсіанської функції інвестицій. 4.Гранична ефективність капіталу.	4

9.	Тема 9. Сукупні витрати і ВВП План 1.Сукупні витрати і потенційний ВВП. 2.Рецесійний розрив як наслідок дефіциту автономних витрат в умовах неповної зайнятості. 3. Графічна та математична інтерпретація рецесійного розриву.	4
10.	Тема 10. Економічна динаміка План 1.Основні засади теорії економічного зростання. 2.Два способи збільшення обсягів виробництва. 3.Сутність економічного зростання та його показники. 4. Економічне зростання та економічний розвиток. 5.Екстенсивне та інтенсивне зростання економіки.	2
11.	Тема 11. Держава в системі макроекономічного регулювання План 1.Державні та національні заощадження. 2.Рівновага між національними заощадженнями та національними інвестиціями. 3.Рівновага між приватними інвестиціями і внутрішніми джерелами їх фінансування.	4
12.	Тема 12. Зовнішньоекономічна діяльність План 1.Платіжний баланс. 2. Сутність та методологія складання платіжного балансу. 3.Дебетові та кредитові операції. 4.Еквівалентний обмін цінностей і трансферти. 5. Автономна стаття «Помилки та Упущення». 6.Рахунок поточних операцій та його складові.	4
Всього за розділом 1		42
Розділ 2. Мікроекономіка		
13.	Тема 13. Предмет і метод мікроекономіки План 1.Мета та завдання дисципліни. 2.Проблема обмеженості ресурсів і необхідність вибору. 3.Крива виробничих можливостей. 4.Альтернативність цілей використання обмежених ресурсів і раціональність поведінки суб'єктів ринкових відносин.	1
14.	Тема 14. Бюджетне обмеження План 1.Бюджетне обмеження і бюджетна множина. 2.Графічне і аналітичне представлення бюджетного обмеження і бюджетної множини. 3.Фактори впливу на бюджетне обмеження: співвідношення цін, дохід, фінансові інструменти держави.	1
15.	Тема 15. Теорія граничної корисності і поведінка споживача	1

	<p>План</p> <p>1.Поняття потреби, види потреб.</p> <p>2.Економічні блага, їх класифікація. Поняття корисності, її особливості та спосіб досягнення.</p> <p>3.Сукупна та гранична корисність.</p> <p>4.Функція корисності як залежність між кількістю одиниць споживаного блага та рівнем корисності, то досягається споживачем</p>	
16.	<p>Тема 16. Ординалістська теорія поведінки споживача</p> <p>План</p> <p>1.Система переваг споживача та її основні елементи</p> <p>2.Особливості аналізу функції корисності з ординалістських та кардиналістських позицій.</p> <p>3.Криві байдужості як спеціальний інструментарій мікроекономічного аналізу.</p> <p>4.Спадний характер та неможливість перетину кривих байдужості.</p> <p>5.Карта кривих байдужості.</p> <p>6.Гранична норма заміщення благ: суть і методика обчислення.</p> <p>7.Крайні випадки взаємозаміщення та взаємодоповнення благ.</p> <p>8.Бюджетне обмеження і можливості споживача.</p>	1
17.	<p>Тема 17. Аналіз поведінки споживача</p> <p>1.Зміна оптимального стану споживача в результаті зміни його доходу.</p> <p>2.Графічний аналіз і побудова лінії «дохід — споживання».</p> <p>3.Нахил лінії як свідчення ставлення споживача до благ.</p> <p>4.Поняття “нормальних” і низькоякісних товарів.</p> <p>5.Криві Енгеля. Зміна вибору споживача в результаті зміни ціни одного з товарів та обох товарів.</p> <p>6. Побудова лінії «ціна — споживання». Побудова лінії індивідуального попиту споживача.</p>	1
18.	<p>Тема 18. Мікроекономічна модель підприємства</p> <p>План</p> <p>1.Підприємство як суб'єкт ринкових відносин</p> <p>2.Фактори виробництва, їх групування та варіації.</p> <p>3.Прибуток як кінцевий результат діяльності підприємства.</p>	1
19.	<p>Тема 19. Витрати підприємства</p> <p>План</p> <p>1.Часткова варіація факторів виробництва і функція витрат.</p> <p>2.Постійні, змінні та сукупні витрати.</p> <p>3.Поняття середніх витрат, визначення середніх постійних, середніх змінних та середніх загальних витрат.</p>	1
20.	<p>Тема 20. Варіації товаровиробництва та оптимум товаровиробника</p> <p>План</p> <p>1.Виробнича функція з одним змінним фактором і її графічне відображення.</p> <p>2.Правило спадної віддачі (продуктивності) змінного фактору виробництва.</p> <p>3. Еластичність виробництва: поняття, методика обчислення</p>	2

	показників, діапазон змін. Обґрунтування управлінських рішень щодо розширення та згортання виробництва.	
21.	Тема 21. Попит і пропозиція. Ринкова рівновага План 1. Попит на товари в умовах досконало конкурентного ринку. 2. Ринковий попит як сума індивідуального попиту всіх споживачів певного товару. Зображення попиту: аналітичне, табличне та графічне. 3. Закон попиту та його пояснення базовими положеннями теорії поведінки споживача. 4. Закон пропозиції та його аргументація: ціна як ринковий стимул для виробника, збільшення граничних витрат як стримуючий фактор збільшення обсягу виробництва	2
22.	Тема 22. Ринок досконалої конкуренції План 1. Ознаки й умови досконалої конкуренції: відкритість, мобільність ресурсів, прозорість, однорідність товару тощо. 2. Ринковий попит на продукцію фірми за умов досконалої конкуренції. Графічне зображення попиту, середнього, граничного й сукупного доходу підприємства. 3. Оптимізаційні цілі підприємства у короткостроковому періоді. 4. Визначення оптимальних обсягів випуску. 5. Поведінка підприємства за умов зміни ринкової ситуації.	2
23.	Тема 23. Монопольний ринок План 1. Поняття монопольної влади. 2. Пропозиція монополіста та особливості її формування. 3. Різновиди монополій 4. Економічні наслідки монополізації галузі, порівняльна оцінка конкурентного та монопольного ринків, потреба у державному регулюванні монополії, антимонопольна політика.	1
24.	Тема 24-25. Олігополія: моделі ціноутворення, стратегічна взаємодія План 1. Нечисленність фірм в олігополістичних галузях, високі бар'єри для входження у галузь, загальна взаємозалежність підприємств. 2. Поведінка олігополістів: некооперативна й кооперативна. 3. Цінові війни за некооперативної поведінки: межі зниження рівня цін, наслідки для споживачів і товаровиробників. 4. Аналіз взаємовідносин двох товаровиробників у статистиці. 5. Таємні змови, їх міцність і загострення конкуренції. 6. Ефективність олігополії порівняно з іншими ринковими структурами. 7. Можливості державного регулювання олігополії.	1
25.	Тема 26. Ринок монополістичної конкуренції План 1. Спільні риси та відмінності монополістичної конкуренції порівняно з	1

	досконалою конкуренцією та чистою монополією. 2. Кількість товаровиробників та диференціація виробів. 3. Умови входження в і галузь. 4. Нецінова конкуренція за даної ринкової структури.	
26.	Тема 27. Ринок ресурсів: ринок праці. План 1. Попит на товар та попит на фактори виробництва. 2. Ринки факторів виробництва, їх функції в економіці. 3. Споживання факторів виробництва: цілі й обмеження. 4. Граничний продукт виробничого ресурсу. 5. Виробнича функція, витрати виробництва та попит на фактори виробництва.	1
27.	Тема 28. Ринок ресурсів: ринок капіталу План 1. Праця як фактор виробництва, її мобільність. 2. Поняття “заробітної плати”. 3. Характеристика досконало конкурентного ринку праці. 4. Граничний вигравш виробника від найманої праці. 5. Обґрунтування рішення про наймання робітників за умови максимізації прибутку виробником. 6. Попит окремого виробника на працю. 7. Формування галузевого та ринкового попиту на працю. 8. Еластичність пропозиції праці для галузей з різною динамікою витрат на виробництво.	2
28.	Тема 29. Загальна ринкова рівновага План 1. Часткова і загальна рівновага. 2. Припущення загальної рівноваги. 3. Критерії оптимальності розподілу ресурсів.	2
29.	Тема 30. Економіка добробуту. Парето-оптимальність План 1. Фундаментальні теореми економіки добробуту. 2. Економічна теорія добробуту. 3. Підходи до справедливості в алокаційній функції держави. 4. Оптимум за Парето	2
30.	Тема 31. Інституціональні аспекти ринкового господарства План. 1. Види ринкових провалів: монополія, суспільні товари, зовнішні ефекти, неповнота ринків, недосконалість інформації. 2. Економічні функції держави	1
Всього за розділом 2		24
Всього годин		66

4.2 Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Теми практичних занять	К-сть годин
Розділ 1. Макроекономіка		
1.	Тема 1. Макроекономіка як наука Питання для опрацювання на семінарських та практичних заняттях	2

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Які макроекономічні питання обговорюють в Україні останнім часом? 2. Чому економісти будують моделі? 3. Припустімо, що Вас попросили розповісти про взаємозв'язок ринків з точки зору макроекономіки. Коротко перерахуйте основні тези Вашого викладу. 4. Чому основні цілі економічних суб'єктів на мікрорівні не мають ніякого значення на макрорівні? 5. Поясніть вплив зовнішнього фінансування потреб економіки України під час війни з російським агресором 	
2.	<p>Тема 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків Питання для опрацювання на семінарських та практичних заняттях</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про Систему національних рахунків (СНР). Загальна характеристика валового внутрішнього продукту (ВВП). Поняття «резидент економіки». 2. Особливості та принципи розрахунку макроекономічних показників у СНР. Принципи обчислення ВВП. 3. Методи розрахунку ВВП 	4
3.	<p>Тема 3. Ринок праці Питання для опрацювання на семінарських та практичних заняттях</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Безробіття: суть та вимірювання. 2. Типи безробіття. Природний рівень безробіття. Концепція NAIRU. 3. Економічні та соціальні втрати від безробіття. Закон Оукена. 	2
4.	<p>Тема 4. Товарний ринок Питання для опрацювання на семінарських та практичних заняттях</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сукупний попит: цінові та нецінові фактори сукупного попиту. 2. Сукупна пропозиція: кейнсіанський та класичний підхід 3. Цінові та нецінові фактори сукупної пропозиції. 4. Рівновага сукупного попиту та сукупної пропозиції 	2
5.	<p>Тема 5. Грошовий ринок Питання для опрацювання на семінарських та практичних заняттях</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Грошова база 2. Чинники, що впливають на грошову пропозицію 3. Операційний попит на гроші. 4. Попит на гроші як активи 	2
6.	<p>Тема 6. Інфляційний механізм Питання для опрацювання на семінарських та практичних заняттях</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття інфляції, проблеми виміру та чинники. 2. Види інфляції. 3. Соціальні та економічні наслідки інфляції. 	4

	4. Інфляція і процентні ставки. Ефект Фішера. Інфляція чи безробіття: проблема вибору. Крива Філіпса.	
7.	Тема 7. Споживання домогосподарств Питання для опрацювання на семінарських та практичних заняттях 1. Модель економічного кругообігу у приватній закритій економіці. 2. Переміщення доходів у часі.	2
8.	Тема 8. Приватні інвестиції Питання для опрацювання на семінарських та практичних заняттях 1. Джерела інвестицій. 2. Заощадження та інвестиції.	2
9.	Тема 9. Сукупні витрати і ВВП Питання для опрацювання на семінарських та практичних заняттях 1. Рецесія. Виникнення рецесійних розривів. 2. Відмінність між потенційним та фактичним ВВП. 3. Порядок обчислення інфляційних розривів 4. Усунення інфляційного розриву .	4
10.	Тема 10. Економічна динаміка Питання для опрацювання на семінарських та практичних заняттях 1. Характеристика фаз економічного циклу. 2. Основні теорії економічного циклу.	2
11.	Тема 11. Держава в системі макроекономічного регулювання Питання для опрацювання на семінарських та практичних заняттях 1. Сукупні видатки і потенційний ВВП. Рецесійний та інфляційний розрив. 2. Держава в системі макроекономічного регулювання. 3. Суть, мета і принципи бюджетно-податкової політики. 4. Дискреційна та автоматична фіскальна політика. 5. Бюджетні дефіцити та надлишки. Способи фінансування бюджетних дефіцитів. 6. Сучасний стан фіскальної політики в Україні	2
12.	Тема 12. Зовнішньоекономічна діяльність Питання для опрацювання на семінарських та практичних заняттях 1. Валютні системи в розвитку. 2. Чинники, що впливають на чистий експорт.	2
Всього за розділом 1		30

Розділ 2. Мікроекономіка		
13.	<p>Тема 13. Предмет і метод мікроекономіки</p> <p>Питання для опрацювання на семінарських та практичних заняттях</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мікроекономіка як розділ економічної теорії, її взаємозв'язок з макроекономікою. 2. Етапи розвитку мікроекономіки як науки. 3. Предмет мікроекономіки, її суб'єкти та об'єкти. 4. Загальні та специфічні методи мікроекономічних досліджень. нормативна мікроекономіка. 	1
14.	<p>Тема 14. Бюджетне обмеження</p> <p>Питання для опрацювання на семінарських та практичних заняттях</p>	1
15.	<p>Тема 15. Теорія граничної корисності і поведінка споживача</p> <p>Питання для опрацювання на семінарських та практичних заняттях</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Потреби і блага. Поняття корисності, її особливості та спосіб досягнення. Функція корисності. 2. Види корисності та їх динаміка зміни. Перший закон Госсена. 3. Раціональний вибір споживача. Другий закон Госсена. 4. Визначення індивідуального попиту на благо. 	1
16.	<p>Тема 16. Ординалістська теорія поведінки споживача</p> <p>Питання для опрацювання на семінарських та практичних заняттях</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теорія споживчого вибору та вихідні умови аналізу поведінки споживача згідно концепції кривих байдужості. 2. Криві байдужості як спеціальний інструментарій мікроекономічного аналізу. 3. Властивості кривих байдужості 4. Карта байдужості. 5. Гранична норма заміщення благ 	2
17.	<p>Тема 17. Аналіз поведінки споживача</p> <p>Питання для опрацювання на семінарських та практичних заняттях</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зміна оптимального вибору споживача в результаті зміни його доходу. 2. Побудова кривої “дохід-споживання”. 3. Криві Енгеля. Зміна оптимального вибору споживача в результаті цінових змін. 4. Побудова кривої “ціна – споживання”. 5. Індивідуальний та ринковий попит. 6. Споживчий надлишок. Ефект доходу і заміщення як альтернативне пояснення для оберненої пропорційності кривої попиту. 7. Загальний ефект від зміни ціни. Визначення ефекту заміщення і ефекту доходу у загальному ефекті від зміни ціни. Парадокс Гіффена. 	2
18.	<p>Тема 18. Мікроекономічна модель підприємства</p> <p>Питання для опрацювання на семінарських та практичних заняттях</p>	2

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Мікроекономічна модель фірми. 2. Поняття виробничої функції. Виробнича функція з одним змінним фактором. 3. Сукупний, середній і граничний продукт. Закон спадної віддачі змінного фактору виробництва. 4. Стадії виробництва. 	
19.	<p>Тема 19. Витрати підприємства</p> <p>Питання для опрацювання на семінарських та практичних заняттях</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Витрати. Бухгалтерські і економічні витрати. 2. Витрати виробництва у короткостроковому періоді. 3. Витрати фірми у довгостроковому періоді. Оптимальний випуск продукції 4. Суть доходу та його види. Загальний, середній, граничний доход. 5. Суть прибутку та його види. Економічний, бухгалтерський та нормальний прибуток. 6. Максимізація прибутку: два підходи. 	1
20.	<p>Тема 20. Варіації товаровиробництва та оптимум товаровиробника</p> <p>Питання для опрацювання на семінарських та практичних заняттях</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Виробнича функція з двома змінними факторами. Ізокванта. Карта ізоквант. 2. Ізокоста. Карта ізокост. 3. Рівновага виробника. Траєкторія розвитку фірми. 4. Закон ефекту масштабу. 	2
21.	<p>Тема 21. Попит і пропозиція. Ринкова рівновага</p> <p>Питання для опрацювання на семінарських та практичних заняттях</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ринкові криві попиту і пропозиції як основа для визначення рівноважної ціни. 2. Ціна рівноваги або ринкова ціна: причини формування та суть. Надлишки та дефіцити. 3. Зміна ринкової рівноваги під впливом дії нецінових факторів попиту і пропозиції. 4. Сталість ринкової рівноваги. Рента (вигода) споживача і виробника від механізму ринкового ціноутворення. 5. Державне регулювання ринкової рівноваги та його наслідки. Законодавче встановлення максимальної ціни. Встановлення законодавством мінімальної ціни. Вплив податків і субсидій на попит і пропозицію. 	1
22.	<p>Тема 22. Ринок досконалої конкуренції</p> <p>Питання для опрацювання на семінарських та практичних заняттях</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Конкуренція, як характерна ознака ринкової економіки 2. Досконала конкуренція: суть та основні ознаки. 3. Ціна і випуск продукції при досконалій конкуренції у короткостроковому і довгостроковому періодах. 4. Досконала конкуренція і ефективність використання ресурсів. 	1

23.	<p>Тема 23. Монопольний ринок</p> <p>Питання для опрацювання на семінарських та практичних заняттях</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Чиста монополія і причини її існування. Види монополій. 2. Ціна і випуск продукції при чистій монополії в короткостроковому і довгостроковому періодах. 3. Цінова диференціація і дискримінація. 4. Економічні наслідки монополізації 	1
24.	<p>Тема 24-25. Олігополія: моделі ціноутворення, стратегічна взаємодія</p> <p>Питання для опрацювання на семінарських та практичних заняттях</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Олігополія: суть та основні ознаки. 2. Особливості організації олігополістичного ринку. Цінові моделі олігополії. 3. Економічна ефективність олігополії. 	2
25.	<p>Тема 26. Ринок монополістичної конкуренції</p> <p>Питання для опрацювання на семінарських та практичних заняттях</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Монополістична конкуренція: суть та основні ознаки. Диференціація продукту. Нецінова конкуренція. Вплив рекламної діяльності на обсяг продажів і витрат. 2. Ціна і випуск продукції в умовах монополістичної конкуренції. Наслідки монополістичної конкуренції. 	2
26.	<p>Тема 27. Ринок ресурсів: ринок праці.</p> <p>Питання для опрацювання на семінарських та практичних заняттях</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ринок праці. Особливості ціноутворення на досконалому та недосконалому ринку праці. 	1
27.	<p>Тема 28. Ринок ресурсів: ринок капіталу</p> <p>Питання для опрацювання на семінарських та практичних заняттях</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Капітал як ресурс тривалого використання. Ринки капіталу. 2. Аналіз інвестиційних рішень. Дисконтування. Відсоток. <p>Ринок землі. Земельна рента та ціна землі</p>	2
28.	<p>Тема 29. Загальна ринкова рівновага</p> <p>Питання для опрацювання на семінарських та практичних заняттях</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аналіз загальної рівноваги. 	1
29.	<p>Тема 30. Економіка добробуту. Парето-оптимальність</p> <p>Питання для опрацювання на семінарських та практичних заняттях</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Теорія добробуту та Парето-ефективність. 3. Обмежена спроможність ринкового регулювання та її причини. 4. Суспільні та приватні витрати. 	2
30.	<p>Тема 31. Інституціональні аспекти ринкового господарства</p> <p>Питання для опрацювання на семінарських та практичних заняттях</p>	1

	1.Економічні інститути та їх роль у ринковій економіці. 2.Зовнішні ефекти та проблема їх вирішення. Теорема Коуза. 3.Суспільні блага: їх види та особливості. Ефективний обсяг виробництва суспільних благ. 4.Забезпечення суспільними благами: можливості ринку та держави	
Всього за розділом 2		22
Всього годин		54

4.3 Лабораторні заняття навчальним планом не передбачені

4.4 Завдання для самостійної роботи

4.4.1 Денна форма навчання

№ з/п	Назви тем	К-сть годин
Розділ 1. Макроекономіка		
1.	Тема 1. Макроекономіка як наука 1.Об'єкт макроекономіки, економічна політика; макроекономічна модель. 2.. Що є предметом вивчення макроекономіки? Яка її відмінність від мікроекономіки? 3.Стисло поясніть деякі найважливіші відмінності між мікро- та макропідходом до економічного аналізу. Чи можна сказати, що ці два підходи чимось схожі? 4.Що розуміють під поняттями «витоки» та «ін'єкції» у моделі кругообігу ВВП, доходів та витрат для відкритої економіки?	4
2.	Тема 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків Національні рахунки; валовий внутрішній продукт (ВВП); валовий національний дохід (ВНД); кінцеві товари, проміжні товари, додана вартість, подвійний рахунок, споживчі видатки на товари і послуги, інвестиційні видатки, державні закупівлі товарів та послуг, чистий експорт, національний дохід (НД); особистий дохід (ОД); дохід у розпорядженні (ВД).	7
3.	Тема 3. Ринок праці 1.Сутність та фази економічного циклу. 2 Теорії ділових циклів. 2.Безробіття: суть та вимірювання. 3.Типи безробіття. Природний рівень безробіття. Концепція NAIRU. 4.Економічні та соціальні втрати від безробіття. Закон Оукена.	6
4.	Тема 4. Товарний ринок	6
5.	Тема 5. Грошовий ринок 1. Механізм функціонування грошового ринку. 2. Грошові агрегати. 3. Попит на гроші, його види.	6

6.	<p>Тема 6. Інфляційний механізм</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття інфляції, проблеми виміру та чинники. 2. Види інфляції. 3. Соціальні та економічні наслідки інфляції. 4. Інфляція і процентні ставки. Ефект Фішера. <p>Інфляція чи безробіття: проблема вибору. Крива Філіпса.</p>	5
7.	<p>Тема 7. Споживання домогосподарств</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гіпотеза постійного доходу. 2. Функція споживання за гіпотезою постійного доходу. 	6
8.	<p>Тема 8. Приватні інвестиції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Передумови неокласичної функції інвестицій. 2. Бажаний обсяг капіталу, граничні витрати на капітал, очікуваний обсяг виробництва. 3. Модель гнучкого акселератора. 4. Математична інтерпретація неокласичної функції інвестицій. 	6
9.	<p>Тема 9. Сукупні витрати і ВВП</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Інфляційний розрив як наслідок надлишку автономних витрат в умовах повної зайнятості. 2. Графічна та математична інтерпретація інфляційного розриву. 	6
10.	<p>Тема 10. Економічна динаміка</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Екстенсивне та інтенсивне зростання економіки. 2. Основні положення кейнсіанської теорії економічного зростання. 3. Основні положення неокласичної теорії економічного зростання. 4. Сутність теорій ендогенного зростання. 	5
11.	<p>Тема 11. Держава в системі макроекономічного регулювання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Державні та національні заощадження. 2. Рівновага між національними заощадженнями та національними інвестиціями. 3. Рівновага між приватними інвестиціями і внутрішніми джерелами їх фінансування. 4. Кінцеві цілі монетарної політики та зв'язок між ними. 5. Проміжні цілі монетарної політики та проблема їх вибору. <p>Інструменти монетарної політики: операції на відкритому ринку, операції на валютному ринку, облікова (дисконтна) ставка, нормативи обов'язкового резервування.</p>	7
12.	<p>Тема 12. Зовнішньоекономічна діяльність</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Взаємозв'язки рахунків. 2. Модель платіжного балансу. 3. Модель балансу автономних операцій. 4. Резервні активи як регулююча стаття платіжного балансу. 	8
Всього за розділом 1		72

Розділ 2. Мікроекономіка		
13.	Тема 13. Предмет і метод мікроекономіки Предмет. Суб'єкти і об'єкти мікроекономіки, Методи мікроекономічних досліджень. Позитивна та нормативна мікроекономіка.	2
14.	Тема 14. Бюджетне обмеження 1. Бюджетне обмеження і бюджетна множина. 2. Графічне і аналітичне представлення бюджетного обмеження і бюджетної множини. 3. Фактори впливу на бюджетне обмеження: співвідношення цін, дохід, фінансові інструменти держави.	3
15.	Тема 15. Теорія граничної корисності і поведінка споживача Корисність, її види, функція. Закони Госсена. Раціональний вибір та рівновага споживача.	3
16.	Тема 16. Ординалістська теорія поведінки споживача Криві байдужості та їх властивості. Карта байдужості. Бюджетне обмеження. Споживча рівновага та її графічний вираз.	3
17.	Тема 17. Аналіз поведінки споживача Криві “дохід-споживання”, “ціна – споживання”. Індивідуальний та ринковий попит. Споживчий надлишок. Ефект доходу і заміщення.	3
18.	Тема 18. Мікроекономічна модель підприємства	3
19.	Тема 19. Витрати підприємства Суть та види витрат та доходу фірми. Поняття прибутку, його види та максимізація.	3
20.	Тема 20. Варіації товаровиробництва та оптимум товаровиробника Виробнича функція з одним змінним фактором. Поняття виробничої функції. Сукупний, середній і граничний продукт. Закон спадної віддачі. Стадії виробництва. 2 11 Виробнича функція з двома змінними факторами. Ізокванта, ізокоста та їх властивості. Рівновага виробника. Траєкторія розвитку фірми. Закон ефекту масштабу.	3
21.	Тема 21. Попит і пропозиція. Ринкова рівновага Основи аналізу попиту і пропозиції. Попит і пропозиція. Закони попиту і пропозиції. Криві попиту і пропозиції. Нецінові фактори зміни в попиті і пропозиції	3
22.	Тема 22. Ринок досконалої конкуренції	2
23.	Тема 23. Монопольний ринок Різновиди монополій: відкриті, закриті, природні, державні, недержавні тощо. Діагностування монопольної влади. Економічні наслідки монополізації галузі, порівняльна оцінка конкурентного та монопольного ринків, потреба у державному регулюванні монополії, антимонопольна політика.	2
24.	Тема 24-25. Олігополія: моделі ціноутворення, стратегічна взаємодія Монополістична конкуренція, олігополія: суть та основні ознаки.	2

	Поведінка фірми в умовах монополістичної конкуренції. Цінові моделі олігополії. Наслідки та ефективність цих ринкових структур.	
25.	Тема 26. Ринок монополістичної конкуренції Чиста монополія: суть, причини існування, види. Поведінка фірми у короткостроковому і довгостроковому періодах. Цінова дискримінація. Економічні наслідки монополії.	2
26.	Тема 27. Ринок ресурсів: ринок праці. Ринок праці. Попит і пропозиція праці. Особливості ціноутворення на досконалому і недосконалому ринках праці.	2
27.	Тема 28. Ринок ресурсів: ринок капіталу Ринок капіталу. Попит і пропозиція капіталу. Інвестиційні рішення. Дисконтова на вартість відсоток.	2
28.	Тема 29. Загальна ринкова рівновага Ціна рівноваги. Максимальна і мінімальна ціна. Суть ціни рівноваги, причини її формування. Надлишки та дефіцити. Втручання держави в ринкове ціноутворення. Вплив податків і субсидій на попит і пропозицію. Вплив непрямих податків і субсидій на попит і пропозицію. Графічне зображення цього впливу	4
29.	Тема 30. Економіка добробуту. Парето-оптимальність Теорія добробуту та Парето-ефективність. Три умови ефективності (оптимальності): ефективність споживання (обміну); ефективність виробництва; загальна (одночасна) ефективність виробництва і споживання. Досконала конкуренція та економічна ефективність. Ефективність та справедливість.	3
30.	Тема 31. Інституціональні аспекти ринкового господарства Суспільні та приватні витрати. Теорема Коуза. Засоби державного регулювання. Ділове співробітництво між людьми. Юридичне розв'язання проблеми – позов на відшкодування збитків. Суспільні блага і послуги. Індивідуальні, суспільні та квазісуспільні блага. Ефективна кількість суспільних благ. Забезпеченість суспільними благами.	3
Всього за розділом 2		48
Всього годин		120

4.5. Індивідуальне навчально-дослідне завдання (навчальним планом не передбачено)

4.6. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни «Макро- та мікроекономіка» передбачено комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяє розвитку творчих засад особистості майбутнього фахівця, з урахуванням індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу.

З метою формування професійних компетентностей широко впроваджуються інноваційні методи навчання. Це – комп'ютерна підтримка освітнього процесу, впровадження інтерактивних методів навчання (робота в малих групах, мозковий штурм, ситуативне моделювання, опрацювання дискусійних питань, кейс-метод, проєктний метод тощо). Це допомагає розвивати навички дослідження, збору та аналізу даних, а також міждисциплінарний

підхід. Використання інтерактивних інструментів, дозволяє студентам краще засвоювати матеріал, отримуючи негайний зворотний зв'язок.

За джерелами знань на заняттях використовуються словесні (розповідь, бесіда, лекція) та практичні методи.

Лекції залишаються основним джерелом передачі теоретичних знань.

Використання мультимедійних презентацій, графіків, схем допомагають студентам візуалізувати процеси та явища.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються проблемно-інформаційний, проектно-пошуковий, дослідницький методи.

Видами навчальних занять згідно з навчальним планом є: А) лекції; Б) практичні заняття В) самостійна робота студентів.

Лекції передбачають докладне викладення матеріалу. Комплекс лекцій являє собою цільну структуру, основу на взаємодії безпосередньо лекцій із самостійним опануванням матеріалу та перманентному зв'язку між викладачем та студентом

Практичні завдання виконуються кожним студентом індивідуально та враховують результати їх виконання.

Самостійна робота студента (СРС) включає роботу студентів над лекційним матеріалом, підготовку до поточного контролю, опрацювання питань, що винесені на самостійне вивчення, підготовку до практичних занять.

З метою допомоги студентам надаються консультації (індивідуальні або групові). Під час консультацій надаються рекомендації та роз'яснення складних для самостійного осмислення питань, вирішуються складні проблеми, які виникли при самостійному опрацюванні навчального матеріалу, при підготовці до практичного заняття, підсумкового заняття або перед екзаменом.

Одним із методів навчання є опрацювання наукових статей, що стосуються актуальних макроекономічних та регіональних проблеми, це допомагає студентам бути в курсі сучасних тенденцій у цій галузі.

Із метою забезпечення максимального засвоєння студентами матеріалу курсу використовуються наступні методи навчання:

1) Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- словесні (лекція-монолог, лекція-діалог, проблемна-лекція);
- наочні (презентація, демонстрування);
- практичні методи (вправи; практичні завдання).

2) Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- метод проблемного викладу матеріалу;
- моделювання життєвих ситуацій;
- мозковий штурм;
- пізнавальні ігри (конкурси, вікторини, тощо);
- метод опори на життєвий досвід;
- навчальної дискусії.

3) Методи контролю й самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності:

- усного контролю;
- письмового контролю;
- самоконтролю та взаємоконтролю;
- рецензування відповідей.

4.7. Засоби діагностики результатів навчання здобувачів освіти.

Порядок та критерії виставлення балів

Контрольні заходи здійснюються з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, системності, всебічності.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- екзамен;
- стандартизовані тести;
- реферати, есе;
- розрахункові роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Використовуються такі методи контролю (усний, письмовий), які мають сприяти підвищенню мотивації студентів до навчально-пізнавальної діяльності.

Поточний контроль.

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певної частини навчального матеріалу, рівня сформованості навичок, умінь самостійно опрацювати навчальний матеріал, здатності осмислити зміст теми.

Об'єктами поточного контролю знань студента є систематичність та активність роботи на заняттях; виконання завдань для самостійної роботи. Оцінюванню можуть підлягати: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на практичних заняттях; активність при обговоренні питань практичного заняття; результати тестування тощо.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному чи лекційному занятті відповідно до конкретних цілей теми. На всіх практичних заняттях застосовується об'єктивний контроль виконання самостійної роботи, теоретичної підготовки та засвоєння практичних навичок.

У разі невиконання завдань поточного контролю студент має право скласти їх індивідуально до останнього практичного заняття за дозволом завідувача кафедри. Порядок такого контролю регламентований викладачем.

Оцінювання результатів поточного та підсумкового контролю здійснюється за національною (чотирибальною) шкалою:

- **«відмінно»** – студент міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання під час аналізу практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок, вільно володіє державною мовою;
- **«добре»** – студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, аргументовано викладає його; вільно розв'язує вправи, надає лаконічну відповідь майже на всі поставлені питання; але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або допускає незначні помилки під час виконання практичного завдання та самостійно їх виправляє; вільно володіє державною мовою;
- **«задовільно»** – студент в основному опанував теоретичні знання навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають у студента невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю, на достатньому рівні володіє державною мовою;
- **«незадовільно»** – студент не опанував навчальний матеріал дисципліни, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає навчальний матеріал під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та допускає суттєві помилки при виконанні практичних завдань; відсутні мислення та сформованість практичних навичок.

Критерії оцінювання виконання практичної роботи

I. Початковий рівень (1-2 бали). Студент не опанував теоретичну частину теми, демонструє вміння виконувати частину практичної роботи і лише з допомогою викладача,

порушує послідовність виконання роботи, не робить самостійно висновки за отриманими результатами.

II. Середній рівень (3 бали). Студент в основному опанував теоретичний матеріал, практичні завдання виконує за зразком або з допомогою викладача, результат роботи студента дає можливість зробити правильні висновки або їх частину, під час виконання роботи допущені помилки.

III. Достатній рівень (4 бали). Студент вільно володіє теоретичним матеріалом, самостійно виконує практичні завдання в повному обсязі з дотриманням необхідної послідовності. Правильно і самостійно робить висновок.

IV. Високий рівень (5 балів). Студент демонструє глибоку, змістовні теоретичні знання, виконує всі вимоги, передбачені для достатнього рівня, практичні завдання виконує самостійно, надає обґрунтовані висновки.

Підсумковий контроль.

Завданням підсумкового контролю є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими темами, здатності творчого використання накопичених знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Підсумковий контроль з навчальної дисципліни «Макро-та мікроекономіка» проводиться у формі *екзамену*, згідно розкладу.

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів: – поточного контролю, самостійної роботи та екзаменаційної оцінки.

Студенти допускаються до складання екзамену за умови накопичення 30-60 балів за результатами поточного контролю в балах за шкалою ЄКТС.

Максимальна кількість балів, яку отримує здобувач на екзамені – 40 балів ЄКТС.

Кінцевий результат обчислюється як сумарний бал від 60 до 100 балів (діє система накопичення балів).

У відомість обліку успішності заноситься накопичена сума балів під час семестрового контролю та кількість балів отриманих на екзамені. Сумарна кількість балів заноситься у залікову книжку студента.

Заповнена та оформлена відомість обліку успішності повертається у деканат у визначений термін особисто викладачем.

У випадку отримання здобувачем менше 60 балів (FX,F в кредитах ЄКТС) за результатами семестрового контролю, студент обов'язково здійснює перескладання екзамену для ліквідації академічної заборгованості.

4.8. Визнання результатів неформальної та/або інформальної освіти

Результати навчання, отримані здобувачами вищої освіти шляхом неформальної та/або інформальної освіти, визнаються в системі формальної освіти в порядку, визначеному законодавством та регламентовано ПОРЯДКОМ визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в Центральньоукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка, затвердженого вченою радою університету (протокол № 9 від 26 грудня 2022 р.). (<https://shorturl.cusu.edu.ua/6h>).

4.9. Схема нарахування балів, які отримують здобувачі

Для екзамену (1-й семестр)

Поточне тестування та самостійна робота												Контрольна робота	Реферат (доповідь)	Разом	Екзамен Макс.	Сума
Розділ 1																
Теми																
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12					
5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	5	5	5	60	40	100

Для заліку (2-й семестр)

Поточне тестування та самостійна робота																	Контрольна	Реферат (доповідь)	Разом	Залік
Розділ 1																				
Теми																				
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24-25	26	27	28	29	30	31			
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	100

T1, T2 ... T7 – теми розділів. За кожною темою здається тестовий контроль і перевіряється д/з.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	Зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73		
60-63	задовільно	
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

4.10. Перелік програмових питань для самоконтролю:

1. Назвіть основні макроекономічні показники.
2. Наскільки детально макроекономічна модель повинна відображати дійсність?
3. Охарактеризуйте суб'єкти і об'єкти макроекономіки.
4. Розкрийте сутність методу агрегування.
5. Які види функціональних зв'язків існують між екзогенними і ендогенними величинами?
6. Поясніть сутність понять ВВП і ВВП.
7. Розкрийте принципи розрахунку ВВП.
8. За якими методами можна розрахувати показник ВВП?

9. Наведіть приклади державних трансферних виплат.
10. В чому полягає відмінність між номінальним і реальним ВВП?
11. Для чого використовується індекс цін?
12. Що таке проблема подвійного рахунку?
13. Охарактеризуйте різновиди безробіття.
14. Яким є розподіл населення за категоріями у відповідності з міжнародними стандартами?
15. Розкрийте сутність закону Оукена.
16. Чи можлива повна відсутність безробіття?
17. Чи може безробіття принести користь суспільству?
18. Як підвищення рівня внутрішніх цін при незмінних світових цінах вплине на зовнішній і внутрішній попит на вітчизняні товари (ефект імпортних закупівель)?
19. Як нецінові фактори впливають на криву сукупної пропозиції? Наведіть приклади.
20. Чому, за теорію Кейнса, ціна та заробітна плата мають односторонню еластичність у бік її підвищення? Чому в сучасній економіці цей феномен отримав назву “ефекту храповика”?
21. До яких наслідків у моделі AD–AS призведе затримка з виплатою заробітної плати і пенсій?
22. Розкрийте поняття макроекономічна рівновага.
23. Що таке гроші? Які їх функції?
24. В чому різниця між грошовими агрегатами M1 і M2, M2 і M3?
25. Які основні фактори визначають трансакційний попит на гроші і попит на гроші як на актив?
26. Як визначається рівноважна процентна ставка на грошовому ринку?
27. В чому полягає сутність інфляції? Які є способи визначення її рівня?
28. Які існують види інфляції?
29. Чим відрізняється інфляція від звичайного підвищення цін?
30. Які соціально-економічні наслідки інфляції?
31. Який існує зв'язок між доходами, споживанням і заощадженням?
32. Який вигляд має крива споживання? Які фактори впливають на переміщення цієї кривої?
33. В чому полягає економічний зміст понять середня і гранична схильність до споживання?
34. В чому сутність гіпотези постійного (перманентного) доходу?
35. Який існує зв'язок між доходами, споживанням і заощадженням?
36. В чому полягає економічний зміст понять середня і гранична схильність до заощадження?
37. Поясніть, чому зміщення кривої споживання вгору викликає таке ж зміщення кривої заощадження вниз? Пригадайте виключення з цього правила.
38. Поясніть, яку залежність показує графік споживання, графік заощадження, крива попиту на інвестиції, графік інвестицій.
39. Назвіть основні типи інвестицій.
40. Які фактори визначають динаміку автономних і стимулюючих інвестицій?
41. Що показує мультиплікатор автономних витрат? За якими формулами його можна визначити?
42. За рахунок чого можливе подолання інфляційного розриву?
43. Чим відрізняється модель «кейнсіанського хреста» від моделі «сукупний попит – сукупна пропозиція»?
44. Які чинники впливають на коливання рівноважного рівня випуску?
45. Чому дорівнюють інвестиції у рівноважному стані?
46. Які причини циклічності виділяються економістами різних напрямків?
47. Охарактеризуйте фази економічних циклів.
48. Що є матеріальною основою малих циклів?
49. Які фактори впливають на економічне зростання?
50. Назвіть основні показники економічного зростання?
51. Яким чином держава може впливати на параметри економічної рівноваги?
52. Розкрийте сутність поняття “чисті податки”.

53. Наведіть приклади державних трансфертних платежів.
54. В чому полягає роль державного сектора в кругообігу доходів та продуктів?
55. Розгляньте альтернативні теорії макроекономічного регулювання.
56. В чому полягає роль фіскальної політики у кейнсіанській макроекономічній моделі рівноважного виробництва?
57. Поясніть дію механізму вбудованих стабілізаторів.
58. Опишіть категорії державних видатків і способи їх фінансування.
59. Яким є вплив фіскальної політики на сукупну пропозицію?
60. Які ви знаєте методи скорочення зовнішньої заборгованості?
61. Які кінцеві та проміжні цілі монетарної політики?
62. Розкрийте сутність головних інструментів монетарної політики.
63. Поясніть передатний механізм монетарної політики, основним каналом якого є канал курс акцій — інвестиції.
64. Охарактеризуйте непрямі інструменти грошово-кредитної політики.
65. Назвіть і поясніть канали монетарного передатного механізму, за допомогою яких пропозиції грошей отримують здатність впливати на споживання.
66. Напишіть та поясніть передатний механізм монетарної політики, який розкриває вплив пропозиції грошей на чистий експорт.
67. Використовуючи кейнсіанський хрест і графік інвестиційного попиту, виведіть криву IS і поясніть чому вона є спадною.
68. Поясніть на графіку кривої IS від чого залежить крутизна її нахилу.
69. Використовуючи графік грошового ринку, виведіть криву LM і поясніть чому вона є зростаючою.
70. Поясніть на графіку кривої LM від чого залежить крутизна її нахилу.
71. Намалюйте графічну модель $IS - LM$ і поясніть, які її змінні є ендогенними, а які — екзогенними, якщо вона використовується для обґрунтування макроекономічної політики.
72. Розкрийте сутність платіжного балансу та методологію його складання.
73. Охарактеризуйте компоненти рахунку поточних операцій і рахунку капітальних операцій.
74. Що означає рівноважний та нерівноважний платіжний баланс?
75. В чому полягає принципова різниця між фіксованим і гнучким обмінним курсом?
76. Яку позицію змушений займати Центральний банк країни при фіксованому курсі національної валюти?
77. Що таке номінальний і реальний обмінний курси?
78. Яким чином державні органи можуть вплинути на обмінний курс валюти?
79. Які країни отримують більше вигід від міжнародної торгівлі: великі чи малі? Ті, які щойно виходять на світовий ринок, чи ті, які вже торгують між собою давно?
80. В чому, на ваш погляд, полягає обмеженість теорії Рікардо? Якими об'єктивними тенденціями в розвитку світової економіки це обумовлено?
81. Які нетарифні методи регулювання зовнішньої торгівлі?
82. Якому інструменту торговельної політики – тарифу на імпорт, імпортній квоті або прямій субсидії вітчизняним виробникам – надають перевагу для зниження дефіциту держбюджету?
83. Назвіть аргументи на користь та проти політики протекціонізму.

5. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

5.1. Рекомендована література

Основна

1. Базилевич В. Д. Мікроекономіка : навч. посіб. / В. Д. Базилевич та ін. – К. : Знання, 2020. – 679 с.

2. Базилевич В.Д., Базилевич К.С., Баластрик Л.О. Макроекономіка: Підручник / за ред. В.Д. Базилевича. – К.:Знання, 2019. – 851 с.
3. Базилінська О. Макроекономіка. Навчальний посібник. – К.: ЦУЛ. – 2019. – 442 с.
4. Будаговська С., Кілієвич О., Луніна І. та ін. Мікроекономіка і макроекономіка: Підручник. – К.: Основи, 2001. – 517 с.
5. Гронтовська Г. Мікроекономіка. Навчальний посібник. – К.: ЦУЛ. – 2019. – 672 с.
6. Гронтовська Г., Косік А. Мікроекономіка: практикум. –К.: ЦУЛ. – 2019. – 400 с.
7. Талавиря М.П., Бетенко В.М., Болгарова Н.К., Власенко Ю.Г., Гуца І.О., Пащенко О.В. Економікс. Навч. посіб. К.: Редакційно-видавничий відділ НУБіП України. 2023. 532с.
8. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка : підручник. Панчишин С. М., Островерх П. І. К.: Видавництво Апріорі. 2019. 648 с.
9. Базилінская О., Мініна О. Мікроекономіка. К.: ЦУЛ. 2019. 352 с. 3. Бажал Ю. М. Макроекономіка. Конспект лекцій: навч. посіб. Ю.М. Бажал. Національний університет «Києво-Могилянська академія». Електрон. дані. Київ: НаУКМА, 2024. 41 с.
10. Вступ до макро-мікроекономіки. Навчальний посібник. Г. І. Скорик, М. Б. Швецова, П. І. Стецюк. Друге видання. Львів: Видавництво Львівської політехніки. 2019. 164 с.

Допоміжна

1. Блауг М. Економічна теорія в ретроспективі / М. Блауг. – К.: Основи, 2001. – 670 с.
2. Бюджетний кодекс України: Закон, Кодекс від 08.07.2010 № 2456–VI [Електронний ресурс] // База даних «Законодавство України» / ВР України – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
3. Васильченко В.С. Державне регулювання зайнятості [навч. посіб.] / В.С.Васильченко – К.: КНЕУ, 2003. – 252 с.
4. Вдовіна Г.О. Аналіз ринку праці: пропозиція та попит на неї / Г.О. Вдовіна. – Л.: Вид. ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 145 с.
1. Дідур С.В. Чинники досягнення макроекономічної рівноваги // Тенденції і пропорції розвитку економіки України / За ред. В.Ф. Бесєдіна – К.: НДЕІ. – 2005. – с.162–168.
2. Дорнбуш Р. Макроекономіка / Р. Дорнбуш, С. Фішер. – К.: Основи, 1996. – 809 с.
3. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку / За ред. В. М. Гейця. – К.: Фенікс, 2003. – 960 с.
4. Ефективність управління в процесі реформування: макро– та мікроекономічний аспекти: кол. монографія / І.Ф. Радіонова, О.П. Тищенко та ін.; за наук. ред. проф. І.Ф. Радіонової. – К.: ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»», 2012. – 364 с.
5. Жданов В.І. Регулювання монетарних показників: сучасна теорія і практика: Монографія / В.І. Жданов. – К.: КНЕУ, 2006. – 264 с.
6. Карпенко Г.В. Аналіз основних факторів інфляції в Україні / Г.В. Карпенко. // Фінанси України. – 2008. – №11. – с.29–40.
7. Кулішов В. В. Макроекономіка (основи теорії і практики) / В. В. Кулішов. – Львів: Магнолія плюс, 2004. – 252 с.
8. Косік А Ф. Мікроекономіка: Навчальний посібник. / Косік А Ф. Гронтовська Г. Е. - К: Центр навчальної літератури, 2017. - 416 с.
9. Круш П.В., Тульчинська С.О. Макроекономіка: Навч. пос. – К.: ЦУЛ, 2008. – 400 с.
10. Макроекономіка: базовий курс: навч. посіб. / [проф. І.Й. Малий, проф. І.Ф. Радіонова, доц. Т.Ф. Куценко, доц. Н.В. Федірко та ін.] – К. : КНЕУ, 2016. – 254 с
11. 10. Оверченко В. І. Мікроекономіка: Навчальний посібник. / Оверченко В. І., Мажак З. М., Софій М. І. - за наук. ред.О. Л. Ануфрієвої. – Івано-Франківськ, «Лілея НВ». – 2015. – 348 с.
12. 11. Самюелсон П. Макроекономіка / П. Семюелсон, В. Нордгауз. – К.: Основи 85 159.31 , 1995. – 574 с.

13. Лук'яненко І.Г. Емпірична оцінка функції приватного споживання для України / І.Г. Лук'яненко, Г.Є. Могиляс. [Електронний ресурс] // Наукові записки. – Т. 21: Економічні науки – К.: 2003. – Режим доступу: <http://www.library.ukma>
14. Макконнелл К. Макроекономіка / К. Макконнелл, С. Брю. – Львів: Просвіта, 1997. – 672 с.
15. Макроекономіка : підручник / В.Д. Базилевич [та ін.]; ред. В. Д. Базилевич. – 4-ге вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2008. – 743 с.
16. Макроекономіка та макроекономічна політика: Навч. посіб. / Наук. ред А.Ф. Мельник. – К.: Знання, 2008. – 699с.
17. Малий І.Й. Інституційні трансформації соціально–економічної системи України: монографія / А.А. Гриценко, І.Й. Малий та ін. – К.: ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 2015.
18. Малий І.Й. Макрорегулювання фінансового сектору : монографія / І.Й. Малий, Т.О. Королюк. – К. : КНЕУ, 2015. – 304 с.
19. Манків Г.Н. Макроекономіка: Підручник / Грегори Н. Манків. – К.: Основи, 2000. – 588 с.
20. Буткевич О.В., Довгенко Я.О., Яременко Л.І. Забезпечення стратегічної стійкості підприємства у контексті формування механізму адаптивного менеджменту за умов впливу дестабілізаційних факторів в Україні. «Наукові інновації та передові технології» (Серія «Державне управління», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»): журнал. 2022. № 1(15) 2023. С. 216-229. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-1\(15\)](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-1(15))
21. Бахмат, Н., Шевченко, Н., Опанасенко, Л., Саракун, Л., Кравчук, О., & Буткевич, О. (2024). Виклики державного управління в умовах розвитку штучного інтелекту. Взаємодія та перспектива, 14(3), 582-593. <https://doi.org/10.5281/zenodo.11149634>
22. Буткевич О.В. Підвищення рівня економічної безпеки підприємств в умовах військового стану. «Актуальні питання у сучасній науці» (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія Економіка», Серія «Державне управління», Серія «Техніка», Серія «Історія та археологія») Випуск № 11(17) 2023. Ст. 71-85. [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-11\(17\)-71-84](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-11(17)-71-84)
23. Буткевич Оксана Вікторівна. Специфічні та потенційні ризики для ринку праці України в умовах війни. «Наукові інновації та передові технології» № 9(37) 2024 (Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка» 549 УДК 338.124.4:331.5 [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-9\(37\)-549-561](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-9(37)-549-561)
24. Левченко О.М., Буткевич О.В. Особливості функціонування інституту страхування України в період дії правового режиму воєнного стану: фінансово-економічний аспект проблеми // “Суспільство та національні інтереси”: журнал. 2024. № 7(7) 2024. С. 643 [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-7\(7\)-643-556](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-7(7)-643-556)
25. Писаренко Н.В., Левченко О.М., Ярмоленко Ю.О., Бондар С.І., Буткевич О.В. Роль міжнародного маркетингу у забезпеченні економічної безпеки держави в умовах глобального ринку //Наукові перспективи: журнал. 2024. № 12(54) 2024. С.833. ISSN (print) 2708-7530 DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-12\(54\)](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-12(54))

5.3 Інформаційні ресурси

1. Офіційний портал Верховної ради <http://rada.gov.ua/>
2. Урядовий портал <https://www.kmu.gov.ua/ua>
3. Державна служба статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Організація Об'єднаних Націй (ООН) <http://www.un.org/ru/documents/index.html>
5. Всесвітній банк <http://www.worldbank.org/>

6. Сайт Міжнародної Торгівельної організації <http://www.wto.org/>
7. Організація Економічного Співробітництва і Розвитку (ОЕСР) <http://www.oecd.org/>
8. Європейський союз <http://europa.eu/>
9. Міжнародний валютний фонд <http://www.imf.org>
10. Міжнародна організація праці <http://www.ilo.org>
11. Всесвітній економічний форум www.weforum.org
12. Тижневик «Контракти» www.kontrakty.ua
13. Тижневик «Український тиждень» www.tyzhden.ua
14. Газета «День» www.day.kiev.ua 15. Газета «Бізнес» <https://business.ua/>
15. Газета «Бізнес» <https://business.ua/>
18. Журнал «Економіст» <http://ua-ekonomist.com/>
19. Журнал «Економіка і прогнозування» <http://eip.org.ua/>
20. Журнал «Журнал «Актуальні проблеми економіки» <http://www.eco-science.net/>
21. Журнал «Економічна теорія» <http://etet.org.ua/>
22. Журнал «Економіка України» <http://www.economukraine.com.ua/>
23. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

6. ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Політика щодо академічної доброчесності формується на основі дотримання принципів академічної доброчесності відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», з урахуванням норм Положення «Про академічну свободу та академічну доброчесність в Центральноукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка».

Примітки:

Робоча програма навчальної дисципліни є нормативним документом закладу вищої освіти і містить виклад конкретного змісту навчальної дисципліни, послідовність, організаційні форми її вивчення та їх обсяг, визначає форми та засоби поточного і підсумкового контролю.

Розробляється викладачем. Робоча програма навчальної дисципліни розглядається на засіданні кафедри і затверджується завідувачем кафедри.

Формат бланка – А4 (210×297 мм).